

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3207

av Mikael Oscarsson m.fl. (KD)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ansluta sig till försvarsalliansen Nato och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvaret och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om terrorismbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

Tabell 1 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 uttryckt som differens gentemot regeringens.

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Ändring från regeringens (KD)	
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	32 533 082	
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 132 851	
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	10 369 356	
1:4	Forskning och teknikutveckling	586 542	
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10 499	
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	24 522	
1:7	Officersutbildning m.m.	211 961	
1:8	Försvarets radioanstalt	979 689	
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	176 045	
1:10	Nämnder m.m.	6 051	
1:11	Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	89 678	
1:12	Försvarsunderrättelsesdomstolen	8 000	
2:1	Kustbevakningen	1 117 441	
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850	
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080	
2:4	Krisberedskap	1 121 857	
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	239 171	
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 062 445	
2:7	Statens haverikommission	45 390	
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	384 457	
4:1	Elsäkerhetsverket	59 397	
	<i>Nya anslag</i>		
2:11	Ny myndighet: psykologiskt försvar		+40 000
	Summa	50 254 364	+40 000

Tabell 2 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017–2020 uttryckt som differens gentemot regeringens.

Miljoner kronor

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap		2017	2018	2019	2020
Nya anslag		2017	2018	2019	2020
2:11	Ny myndighet: psykologiskt försvar	+40	+40	+40	+40
	Summa	+40	+40	+40	+40

Inledning

De kristdemokratiska partierna i Europa har sedan andra världskriget varit med och tagit ansvar för att freden ska främjas i vår del av världen. EU är en union som på många sätt bygger på de kristdemokratiska värderingarna. Försvaret ska ge oss den säkerhet vi som nation behöver för att kunna lämna över ett bättre samhälle till våra barn än det vi ärvde av våra föräldrar. Försvaret handlar om barn och ungas framtid och vårt förvaltarskap som ansvariga vuxna. Det skapar förutsättningarna för den ram inom vilken ett gott samhälle frodas.

Omvärldsläget

Läget runt Östersjön är idag mer instabilt än på länge. Under mer än 15 år har vi sett en allt mer avspänd nivå i det säkerhetspolitiska läget i regionen. Sedan Sovjets fall har länderna runt Östersjön valt att lägga mer resurser på välfärdsfrågor och allt mindre på försvar. Nu har läget förändrats och Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har inte tillräckligt tydligt anpassats efter den utvecklingen. Detta förändrades i ett första steg tack vare försvarsöverenskommelsen som Kristdemokraterna, Centerpartiet, Moderaterna och regeringen kom överens om under 2015. Mer behöver dock göras.

Många, både små och stora, händelser målar sammantaget upp en skrämmande bild av verkligheten. Allt ifrån en allvarlig cyberattack mot Estland 2007 till de ryska störningarna av utläggningen av elkabeln Nordbalt mellan Sverige och Litauen. Men även den så kallade Ryska påsken 2013 och ubåtskränkningarna i Stockholms skärgård 2014. Inte minst sätter annekteringen av Krim det spända läget på kartan. Sammantaget ger incidenterna och kränkningarna en bild av ett allt mer aggressivt Ryssland som inte skyr att med vapenmakt flytta territorialgränser.

Totalförsvaret

För att säkerställa bibehållna samhällsfunktioner vid ett skymningsläge är totalförsvarets, militärt och civilt försvar, alla bitar absolut nödvändiga. Under allt för många år har arbetet med att planera för totalförsvaret uteblivit. Förberedelserna har varit sparsamma eller inga alls och möjligheten att upprätthålla någon form av civilt försvar vid en kris är idag mycket små om några alls.

Det civila försvaret består av samverkan mellan Försvarsmakten och ett antal samhällsfunktioner, organisationer, institutioner och företag. På uppdrag av den dåvarande alliansregeringen pågår för tillfället ett arbete med att återuppta planeringen för det civila försvaret inom länsstyrelser och centrala myndigheter. I detta arbete är det angeläget att lärdomar och resurser från arbetet med skydd mot olyckor och krisberedskap också används i planeringsarbetet för det civila försvaret.

Målet med det civila försvaret ska vara att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp. Detta bygger in en robusthet i samhället som gör att samhället kan upprätthålla vissa funktioner trots ett försämrat säkerhetsläge.

Då omvärldsläget de senaste åren förändrats till det sämre finns det ett behov av att återuppta planeringen och förberedelserna för det civila försvaret. Kristdemokraterna

delar regeringens analys att det finns behov av att utveckla samhällets förmåga att stödja Försvarsmakten vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Därför ser Kristdemokraterna positivt på att planeringen för totalförsvaret nu pågår.

Försvaret

För att förstärka försvarsförmågan och anpassa den till en alltmer orolig omvärld ingicks försvarsöverenskommelsen våren 2015. Denna överenskommelse är ett trendbrott där Försvarsmakten för första gången på mycket länge får ökade anslag. Sedan början på 90-talet har Försvarsmaktens anslag minskat som andel av BNP och organisationen har fått genomgå stålbad efter stålbad. Överenskommelsen är således en viktig del i att börja stärka ett försvar som under allt för lång tid fått sina anslag reducerade.

Försvarsöverenskommelsen löser de mest akuta problemen och kommer tillåta Försvarsmakten att stärka organisationen, materietillgången och försvarsförmågan. Efter överenskommelsens utgång finns dock både ekonomiska och strukturella problem som arbetas vidare med. Den nuvarande försvarsmaktsstrukturen har i viss mån misslyckats med att tillgodose personalens kompetensutveckling. En av de absolut största orsakerna till detta är bristen på möjligheter att hålla kvalificerade övningar. Detta grundar sig i bristen på övningsfält godkända för övning, tillgång till fungerande materiel men också ekonomiska resurser. Dessa problem kommer i viss utsträckning lösas tack vare försvarsöverenskommelsen.

I nästa skede vill Kristdemokraterna att möjligheter till kvalificerade övningar med förband stärks ytterligare samt att officersutbildningen tydligt tar sikte på att utveckla officerarnas kärnkompetens – att leda väpnad strid och därmed relaterad verksamhet.

Utöver att förvalta och utveckla befintlig verksamhet måste vi samtidigt lyfta blicken och påbörja arbetet med att se över på vilka nya fronter och i vilka nya konstellationer vi måste kunna samverka för att möta nya hot. Att bygga upp ett försvar som självt kan försvara Sverige är varken realistiskt eller kostnadseffektivt inom en överskådlig framtid. Därför föreslår vi att Sverige ansluter till försvarsalliansen Nato.

Försvarsmaktens arbete måste också börja granskas i större utsträckning. Inte i syfte att ifrågasätta myndighetens verksamhet, utan i syfte att granska medel och måluppfyllelse. Detta bör göras av en myndighet som har erfarenhet av att granska annan verksamhet, t.ex. Riksrevisionen, varje eller vart annat år och under stor transparens. Granskningen bör inkludera vilken tillgänglighet av system och förband landets försvarsmakt har, tillgänglighet till flygplan, fartyg och personal men också antal gånger incidentberedskapen startat. Detta görs idag framgångsrikt i Tyskland och även i viss utsträckning i de baltiska länderna.

Psykologiskt försvar

De senaste 10–15 åren har krigföringen utvecklats från den ”konventionella” krigföring där rena militära muskler varit avgörande till att idag vara asymmetrisk i långt mycket större utsträckning än tidigare. Detta blev västvärlden varse inte minst under Rysslands agerande när man rättfärdigade sin militära aggression mot Georgien med

desinformationskampanjer men i än större utsträckning i kriget i Ukraina där Ryssland under 2014 annekterade Krim. Världen såg på hur Ryssland genom att så tvivel i vem som gjorde vad, när det gjordes och hur det gjordes, effektivt missledde omvärlden och försvårade beslutsfattandet. Detta är en medveten och genomarbetad strategi för att sprida desinformation och skapa osäkerhet – både bland beslutsfattare och hos den allmänna opinionen. Idag är Sverige sårbart för denna typ av informationskrigföring. Exempel finns också på hur Ryssland genom skrämselfpropaganda har försökt förmå länder att ta eller inte ta vissa beslut och på så vis styra landet i frågas politiska debatt.

Därför ser Kristdemokraterna positivt på regeringens beslut att ansluta Sverige till Natos Stratcom, dvs. den avdelning under Nato som utvecklar kompetens på området inom strategisk kommunikation. Men även om samarbete på området är avgörande för landets kompetens är just utveckling av den egna kompetensen avgörande. Utan ett av dessa två ben faller möjligheten att hantera denna typ av asymmetrisk krigföring.

Efter att Styrelsen för psykologiskt försvar lades ned och ansvaret flyttades till MSB har verksamheten kommit allt mer i skymundan. Denna verksamhet behöver lyftas fram i ljuset och vara en aktiv del av det offentliga samtalet. Kristdemokraterna föreslår därför att ansvaret för det psykologiska försvaret lyfts ut ur MSB:s ansvarsområde och återigen görs till en egen myndighet med tydlig offentlig profil. Det är viktigt att offentliggöra de informationsangrepp som sker mot Sverige för att höja medvetandenivån hos såväl journalister som allmänhet. Men det psykologiska försvaret handlar inte enbart om aktivt påverkansarbete. Det behövs också ett arbete för att rusta människor redan från skolåldern. Det handlar inte minst om att tidigt lära sig källkritik och att bli medveten om att desinformationskampanjer förekommer.

Men inte bara enskilda individer utan även etablerade medier befinner sig i ett utsatt läge. Tidspress kan göra det svårt att hinna källgranska texter och nyheter. Det gör att journalister kan användas, och har använts, för att sprida desinformation och propaganda förklätt till nyheter.

En annan huvuduppgift för en ny myndighet bör vara att stödja, bidra till och sprida forskning kring informationskrigföring och propaganda. Därför är det viktigt att vi får en självständig myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret. För detta avsätter vi 40 miljoner kronor kommande år.

Frivilligorganisationerna

För att möjliggöra ett heltäckande försvar av Sverige spelar frivilligorganisationerna en vital del i det arbetet. För att underlätta organisationernas arbete är det fundamentalt att frivilligorganisationerna får de förutsättningar som krävs för att de ska kunna fullfölja sitt högkvalitativa arbete. Organisationerna bidrar till att stärka det breda säkerhetsarbetet samt att förankra Försvarsmaktens arbete hos civilbefolkningen. Genom att stärka frivilligorganisationerna i fredstid så kommer också organisationernas förmåga att möta allvarliga händelser och kriser att öka.

Därför bör frivilligorganisationernas förutsättningar utvecklas i syfte att stärka dem i deras arbete inom ramen för totalförsvaret.

Internationella insatser

Parallellt med ett starkare nationellt försvar är det viktigt att det internationella arbetet fortsätter i befogad omfattning. Att värna Sveriges territoriella integritet ska vara Försvarsmaktens första prioritet. Men, att stå upp för mänskliga rättigheter internationellt och omsätta detta i praktiken är också prioriterade frågor. Det är därför av stor vikt att Sverige kan ställa svensk personal till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE. Med svensk närvaro kan vi bidra med tillgängliga resurser och kompetens. Att Sverige nu bidrar till koalitionen mot Islamiska staten genom ett militärt utbildningsbidrag i Irak är viktigt, men vi måste vara beredda att göra mer. Det får inte råda några som helst tvivel om var Sverige står i dessa frågor. Kampen mot terrorism och tyranni får aldrig upphöra. Kampen för frihet, öppenhet, demokrati och människovärde ska fortsätta både här hemma och utomlands. Därför anslår Kristdemokraterna 30 miljoner mer än regeringen på freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet på utgiftsområde 5 kommande år.

Terrorism

Terrorism är ett långtidsverkande hot. Enstaka terrorhandlingar får oftast inte någon omedelbar effekt på ett lands ekonomiska och politiska utveckling. På längre sikt kan dock olika åtgärder för att möta presumtiva terrorhot leda till åtgärder som begränsar både handel och människors rörlighet, vilket påverkar den ekonomiska tillväxten. Likaså kan olika säkerhetsåtgärder – som att myndigheter i ökad omfattning anser sig behöva följa medborgarnas aktiviteter på internet, kontrollera ekonomiska transaktioner och eventuellt censurera information på nätet – leda till att enskilda människors fri- och rättigheter undermineras. Terrorism utgör därför ett allvarligt hot mot demokratin, nationellt som internationellt.

I det fall extremistorganisationer får tillgång till kärnladdningar, radioaktiva ämnen eller kemiska och biologiska vapen, kan framtida terrorhandlingar leda till oöverskådliga konsekvenser. Konflikter, som den i Syrien, ökar risken för att massförstörelsevapen hamnar i olika terrororganisationers händer.

Ett starkt orosmoment är att olika terrornätverk, för att finansiera sin verksamhet, i ökad omfattning blir en del av den organiserade internationella brottsligheten och därmed får ekonomiska resurser för alltmer sofistikerade aktioner. Möjligheterna att t.ex. muta personer i olika säkerhetsorganisationer som har till uppgift att bekämpa terrorism ökar också. Orsakerna till terrorism är många, från extremistiska ideologier till fattigdom och marginalisering av olika grupper i ett samhälle.

I arbetet med att bekämpa terrorism måste en beredskap finnas för att möta denna typ av hot. Därför föreslår Kristdemokraterna att förlänga insatsen i Irak samt att ställa svensk personal och materiel till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE.

Det är vår uppfattning att Sverige måste stärka sin försvarsförmåga för att kunna leva upp till att skydda Sverige och landets intressen. Detta görs genom försvarsöverenskommelsen som tillför ett antal förstärkningar och genom att nödvändiga förändringar som möjliggör en långsiktig och hållbar personalförsörjning inom Försvarsmakten genomförs.

Mikael Oscarsson (KD)

Andreas Carlson (KD)

Tuve Skånberg (KD)

Sofia Damm (KD)